

PROMEMORIJA

Međunarodno istraživanje čitalačke pismenosti – PIRLS 2021

Objava rezultata: 16. 5. 2023.

Osnovni podatci o IEA udruženju

- IEA (*International Association for the Evaluation of Educational Achievement*) – **Međunarodno udruženje za vrednovanje obrazovnih postignuća**

Ta je organizacija osnovana 1959. godine radi provedbe usporednih istraživanja na temelju kojih se proučavaju obrazovne politike i prakse u cijelome svijetu. U posljednjih 50 godina više od 60 zemalja postalo je članicom IEA-e. Sjedište udruženja nalazi se u Amsterdamu u Nizozemskoj, a Centar za istraživanje i obradu podataka (*Data Processing Centre*) u Hamburgu u Njemačkoj.

- IEA ima 68 zemalja članica među kojima su i 26 od 27 zemalja Europske unije (Malta provodi sva istraživanja, ali nije institucionalna članica). Još 13 zemalja provodi IEA-ina istraživanja, ali nisu institucionalne članice. Članstvo Rusije je trenutačno suspendirano.
- Republika Hrvatska članica je IEA udruženja od 2009. godine učlanjenjem Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja prema odluci nadležnoga ministarstva. Prva provedena IEA-ina istraživanja u Hrvatskoj bila su PIRLS (čitalačka pismenost) i TIMSS (matematička i prirodoslovna pismenost) 2011. godine u četvrtome razredu osnovne škole.
- IEA-ina istraživanja u Republici Hrvatskoj:
PIRLS = *Progress in International Reading Literacy Study*, 2011. i 2021. (4. r. OŠ)
TIMSS = *Trends in International Mathematics and Science Study*, 2011., 2015. i 2019. (4. r. OŠ)
ICCS = *International Civic and Citizenship Study*, 2016. i 2022. (8. r. OŠ)
ICILS = *International Computer and Information Literacy Study*, 2013. i 2023. (4. r. OŠ)

Osnovni podatci o PIRLS istraživanju

- Prvo PIRLS istraživanje u svijetu provedeno je 2001. godine.
- PIRLS se provodi svakih pet godina, a trenutačno je u tijeku priključenje zemalja PIRLS 2026 ciklusu.
- Od pet provedenih ciklusa (2001., 2006., 2011., 2016. i 2021. godine) Hrvatska je sudjelovala u dvama (2011. i 2021. godine).
- Partneri: *TIMSS and PIRLS International Study Center, Boston College*
Statistics Canada
National Foundation for Educational Research (NFER), England & Wales
Australian Council for Educational Research (ACER)
Educational Testing Service (ETS), United States of America
- Cilj: PIRLS istraživanje pruža uvid u trendove i međunarodne usporedbe postignuća učenika četvrtoga razreda u čitanju te kompetencija učenika u odnosu na ciljeve i standarde čitalačke pismenosti.

- Primjenjuju se i upitnici za učenike, učitelje, ravnatelje škola i roditelje kako bi se prikupile opsežne informacije o kontekstu učenja i poučavanja.
- Čitalačka pismenost temelj je akademskoga uspjeha i osobnoga rasta učenika, a PIRLS je vrijedno sredstvo u procjenjivanju utječu li nove ili revidirane obrazovne politike na postignuća učenika.

Povezanost IEA-inih istraživanja i UNESCO-ovih ciljeva održivoga razvoja

(engl. SDG = *Sustainable Development Goals*)

- UNESCO prepoznaje baze podataka prikupljene istraživanjima TIMSS, ICILS, ICCS i PIRLS kao pouzdan izvor istraživačima, edukatorima i donositeljima politika zainteresiranima za praćenje napretka u okviru cilja održivoga razvoja br. 4., odnosno stjecanja kvalitetnoga obrazovanja za sve.
- Niska međunarodna referentna razina postignuća uspostavljena PIRLS i TIMSS istraživanjima prepoznata je kao najprikladnija mjera „minimalne razine usvojenosti vještina” (pokazatelj 4.1.1.)¹.

Osnovni podatci o PIRLS 2021 istraživanju

- U PIRLS 2021 ciklusu sudjelovalo je **57 zemalja i 8 referentnih obrazovnih sustava**² (jedinice ili teritoriji manji od nacionalne razine, npr. regije, pojedini gradovi i sl.).
- U PIRLS 2021 istraživanju ukupno je sudjelovalo **oko 400 000 učenika**. Upitnike je popunilo oko **380 000 roditelja, 20 000 učitelja i 13 000 ravnatelja škola**.
- PIRLS 2021 pruža pregled 20 godina globalnih trendova čitalačke pismenosti učenika.
- Važno je obilježje aktualnoga ciklusa postupni prelazak s „papir-olovka” načina provedbe u ispitivanje u e-okružju.
- U istraživanju PIRLS postoje četiri međunarodne referentne razine postignuća: niska ili osnovna (najmanje 400 bodova), srednja (najmanje 475 bodova), visoka (najmanje 550 bodova) i napredna (najmanje 625 bodova).
- Dvije su sadržajne domene, odnosno svrhe čitanja: literarna (doživljaj književnoga teksta) i informativna (objasnidbena ili prikupljanje i primjena informacija). Postotak zastupljenosti u ispitivanju podjednak je za svaku svrhu, odnosno iznosi 50 % udjela.
- Četiri su ispitivana procesa razumijevanja ili kognitivne domene s različitim udjelima u ispitivanju (navedeno u zagradama) kako slijedi:
 - 1.) prisjećanje i pronalaženje izričito navedenih informacija (20 %)
 - 2.) neposredno zaključivanje (30 %)
 - 3.) tumačenje i povezivanje ideja i informacija (30 %)
 - 4.) procjenjivanje i prosuđivanje sadržaja i tekstnih elemenata (20 %).

¹ Indikator 4.1.1.: Udio djece i mladih (a) u 2./3. razredu; (b) na kraju osnovne škole; i (c) na kraju nižega sekundarnog obrazovanja koji postižu najmanje minimalnu razinu znanja u (i) čitanju i (ii) matematici prema spolu. Učenici koji postignu nisku razinu postignuća prema PIRLS ljestvici mogu se prisjetiti i/ili pronaći te reproducirati izričito navedene informacije u tekstu, neposredno zaključivati te započeti tumačiti događaje i središnje ideje iz priče. Dostupno ovdje: <https://sdg.data.gov/4-1-1/>

² Popis svih sudionika istraživanja PIRLS 2021 ovdje: <https://www.iea.nl/studies/iea/pirls#section-618>

Rezultati PIRLS 2021 istraživanja – međunarodni

- Trendovi, za 32 zemlje koje imaju zabilježene rezultate u ciklusima istraživanja 2016. i 2021. godine, pokazuju **smanjenje prosječnih rezultata učenika diljem svijeta**. Točnije, 21 zemlja zabilježila je niža postignuća, tri su zemlje zabilježile viša postignuća, a u osam zemalja nije zabilježena promjena u postignućima.
- **Singapur** je zemlja koja postiže najveći uspjeh u čitanju u četvrtome razredu, a Irska, Hong Kong PUR, Rusija, Sjeverna Irska, Engleska i Hrvatska također se nalaze među najuspješnijim zemljama sudionicima (tablica 1.).
- Ukupno, za sve zemlje sudionice, **94 % učenika** postiglo je rezultate na osnovnoj, 75 % na srednjoj, 36 % na visokoj i 7 % na naprednoj međunarodnoj razini.
- Zemlje sudionice s najvećim postotkom učenika koji su postigli naprednu razinu na PIRLS-ovoj međunarodnoj ljestvici su Singapur (35 %), Irska (27 %), Sjeverna Irska (23 %), Hong Kong PUR i Rusija (21 %) te Engleska i Sjedinjene Američke Države (18 %).
- Singapur je jedina zemlja sudionica koja bilježi stalno poboljšanje u svakome od pet ciklusa istraživanja PIRLS. Slovenija je zabilježila poboljšanja u prvim četirima ciklusima, sve do pada u rezultatu 2021. godine. Međutim, općenito, za 15 zemalja koje imaju usporedive podatke u četirima ili pet ciklusa od 2001. godine zabilježeni su i usponi i padovi u prosječnim rezultatima.
- Razlike u postignućima prema spolu: **djevojčice su u prosjeku postigle bolji rezultat u većini zemalja sudionica** istraživanja PIRLS 2021 (51 od 57). Slično je zabilježeno i u prethodnome ciklusu 2016. godine kada su djevojčice postigle bolji rezultat u svim zemljama sudionicama (njih 59 od 61) osim u PUR Makau i Portugalu u kojima su rezultati za obje skupine također bili gotovo jednaki.
- Zemlje s najvećom razlikom između djevojčica i dječaka 2021. godine su Južna Afrika (57 bodova), Bahrein (49 bodova), Jordan i Oman (36 bodova), Saudijska Arabija (35 bodova) i Maroko (33 boda).
- U PIRLS 2021 istraživanju potvrđen je **pozitivan utjecaj ranoga početka obrazovanja** na prosječne rezultate, pri čemu viša postignuća u čitanju postižu učenici koji su i prije pohađanja osnovne škole mogli „vrlo dobro” ili „dobro” rješavati čitalačke zadatke.
- Diljem svijeta više rezultate u čitanju postižu učenici koji iskazuju veći interes, sklonost i veće samopouzdanje u čitanju.

Rezultati PIRLS 2021 istraživanja – Republika Hrvatska

- U Republici Hrvatskoj sudjelovalo je **3937 učenika četvrtih/petih razreda i njihovih roditelja, 259 učitelja i 154 ravnatelja** osnovnih škola diljem Hrvatske.
- Zbog utjecaja pandemije bolesti COVID-19 u godini provedbe glavnoga istraživanja zemlje sudionice provele su PIRLS istraživanje u trima različitim terminima: originalnome (proljeće 2021. godine), odgođenome (jesen 2021. godine) i odgođenome za jednu godinu (proljeće 2022. godine).

Istraživanje je u Republici Hrvatskoj provedeno u jesen 2021. godine na ciljnoj kohorti učenika četvrtoga razreda, ali na početku petoga razreda u tzv. drugome valu provedbe.

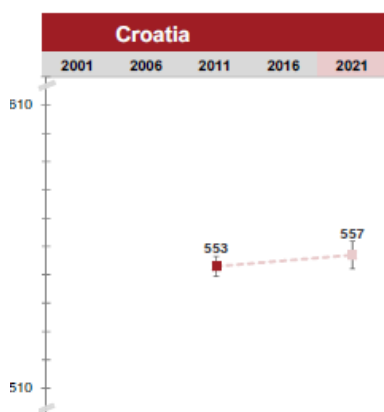
- Učenici su u Republici Hrvatskoj postigli **557 bodova** te se nalaze na 7. mjestu od 57 zemalja sudionica PIRLS 2021 istraživanja.

Tablica 1. Poredak zemalja sudionica prema najvišim prosječnim rezultatima učenika u čitanju (prvih 10 rezultata)

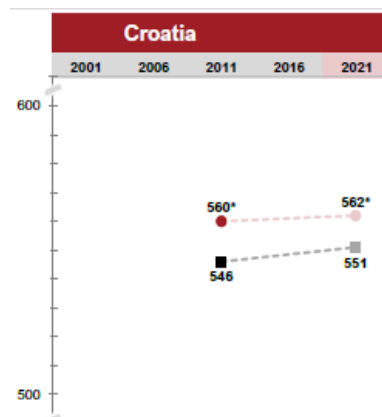
Zemlja sudionica	Prosječni rezultat Broj bodova (standardna devijacija)
Singapur	587 (3.1)
Irska*	577 (2.5)
Hong Kong PUR	573 (2.7)
Rusija	567 (3.6)
Sjeverna Irska*	566 (2.5)
Engleska	558 (2.5)
Hrvatska*	557 (2.5)
Litva*	552 (2.3)
Finska	549 (2.4)
Poljska	549 (2.2)
Sjedinjene Američke Države*	548 (6.8)
...	

* Zemlje sudionice koje su provele istraživanje na ciljnoj kohorti učenika četvrtoga razreda, ali na početku petoga razreda (2021. godine) zbog prekida u nastavi uzrokovanih pandemijom bolesti COVID 19.

- Učenici su u Republici Hrvatskoj postigli 2021. godine **iznadprosječne rezultate u čitanju** (557 bodova), jednako kao i 2011. godine kada je provedeno prvo PIRLS istraživanje u Hrvatskoj (553 boda).
- Između dvaju provedenih ciklusa, 2011. i 2021. godine, ukupan rezultat povećao se za 4 boda, što je relativno (pre)mala razlika da bi se moglo govoriti o uzlaznome trendu u postignućima u čitanju već je riječ o stagnaciji (slika 1.).
- **Djevojčice su postigle statistički značajno viši rezultat od dječaka** (slika 2.). Razlika prema spolu neznatno se smanjila u proteklih 10 godina: 2011. godine zabilježena je razlika od 14 bodova, a 2021. godine razlika od 11 bodova u korist djevojčica.

Slika 1. Trend u prosječnim rezultatima 2011. – 2021.

Slika 2. Rezultat prema spolu, trend u rezultatima 2011. – 2021. (kružići = djevojčice, kvadratići = dječaci)

- Prema PIRLS-ovim međunarodnim referentnim razinama 98 % učenika u Republici Hrvatskoj postiglo je osnovnu razinu, dok je srednju razinu postiglo 88 % učenika. U Republici Hrvatskoj na višoj razini nalazi se 56 % učenika, a na naprednoj razini 15 % učenika. U odnosu na PIRLS rezultate iz 2011. godine **udio učenika na naprednoj razini povećao se za 4 %**, dok se na ostalim trima razinama neznatno smanjio (za 1 % – 2 %).
- Prosječna postignuća učenika u Republici Hrvatskoj su **567 bodova iz literarnih (književnih) i 553 boda iz informativnih (objasnidbenih) tekstova**, odnosno zadataka. U odnosu na rezultate iz 2011. godine riječ je o porastu od 12 bodova u području doživljaja književnoga djela, dok su prikupljanje i primjena informacija ostali na istoj razini uspješnosti (s razlikom od 1 boda više u 2021. godini).
- Prosječna postignuća učenika u Republici Hrvatskoj prema procesima razumijevanja su **552 boda za prisjećanje i pronalaženje izričito navedenih informacija te neposredno zaključivanje, odnosno 561 bod za tumačenje i povezivanje te procjenjivanje sadržaja i tekstnih elemenata**.

U odnosu na rezultate iz 2011. godine jednostavniji su procesi razumijevanja (prisjećanje, pronalaženje i neposredno zaključivanje) ostali na gotovo jednakoj razini s neznatnim smanjenjem od 2 boda u 2021. godini, dok se rezultat na složenijim procesima razumijevanja (tumačenje, povezivanje i procjenjivanje) značajno povećao za 9 bodova.

Tablica 2. Trendovi u rezultatima prema svrhama čitanja i procesima razumijevanja (PIRLS 2011. – 2021.)

Republika Hrvatska	2011. godina / bodovi	2021. godina / bodovi
SVRHE ČITANJA		
Doživljaj književnoga teksta (50 %)	555	567 ↑
Prikupljanje i primjena informacija (50 %)	552	553 ≈
PROCESI RAZUMIJEVANJA		
Prisjećanje i pronalaženje izričito navedenih informacija (20 %) + neposredno zaključivanje (30 %)	554	552 ≈
Tumačenje i povezivanje ideja i informacija (30 %) + procjenjivanje i prosuđivanje sadržaja i tekstnih elemenata (20 %)	552	561 ↑

≈ Rezultat 2021. godine približno je jednak prosječnomu rezultatu 2011. godine.

↑ Rezultat 2021. godine statistički je značajno veći od prosječnoga rezultata 2011. godine.

Preliminarni kontekstualni podatci o učenju i poučavanju – Republika Hrvatska

- U Republici Hrvatskoj **svi su roditelji izjavili da provode aktivnosti rane čitalačke pismenosti kod kuće**, a između skupina koje to rade „često” i „ponekad” zabilježena je razlika od 26 bodova u postignućima u čitanju u korist onih koji to rade često.
- Ipak, **značajno manji broj učenika u Hrvatskoj (23 %) jako voli čitati** u odnosu na rezultat svih zemalja sudionica istraživanja PIRLS 2021 prema kojemu 42 % učenika jako voli čitati.

- U Republici Hrvatskoj učenici koji dolaze iz kućanstava boljega socioekonomskog statusa (prema odgovorima roditelja o količini knjiga koje posjeduju u kućanstvu te njihovu stupnju obrazovanja i statusu zaposlenja/zanimanja) postižu statistički značajno više rezultate u čitanju od onih u nepovoljnijemu socioekonomskom položaju. **Razlika između rezultata u čitanju učenika koji dolaze iz kućanstava niskoga socioekonomskog statusa (515 bodova) i onih koji dolaze iz kućanstava visokoga socioekonomskog statusa (590 bodova) iznosi 75 bodova.**
- **Viša postignuća učenika povezana su s:** češćim aktivnostima roditelja u ranoj dobi vezanim uz predčitalačku pismenost, višim socioekonomskim statusom kućanstva, većim afinitetom prema čitanju kod roditelja i učenika te većim samopouzdanjem u čitanju kod učenika.

U Zagrebu, 16. svibnja 2023. godine

*Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
Služba za međunarodno vrednovanje obrazovanja
Voditeljica službe: Ana Markočić Dekanić, prof.
PIRLS koordinator: Ines Elezović, mag. soc.
Kontakt: ePIRLS2021@ncvvo.hr*

DODATAK: Tablica 3. Poredak EU zemalja sudionica istraživanja PIRLS 2021 prema prosječnim rezultatima učenika

(Napomena: U istraživanju PIRLS 2021 nisu sudjelovale četiri EU članice – Estonija, Grčka, Luksemburg i Rumunjska.)

Zemlja sudionica	Prosječan rezultat Broj bodova (standardna devijacija)
1. Irska*	577 (2.5)
2. Hrvatska*	557 (2.5)
3. Litva*	552 (2.3)
4. Finska	549 (2.4)
5. Poljska	549 (2.2)
6. Švedska	544 (2.1)
7. Bugarska	540 (3.0)
8. Češka	540 (2.3)
9. Mađarska*	539 (3.4)
10. Danska	539 (2.2)
11. Italija	537 (2.2)
12. Austrija	530 (2.2)
13. Slovačka	529 (2.7)
14. Latvija*	528 (2.6)
15. Nizozemska	527 (2.5)
16. Njemačka	524 (2.1)
17. Španjolska	521 (2.2)
18. Portugal	520 (2.3)
19. Slovenija	520 (1.9)
20. Malta	515 (2.7)
21. Francuska	514 (2.5)
22. Cipar	511 (2.9)
23. Belgija (flamansko govorno područje)	511 (2.3)
Belgija (francusko govorno područje)	494 (2.7)

* Zemlje sudionice koje su provele istraživanje na ciljnoj kohorti učenika četvrtoga razreda, ali na početku petoga razreda (2021. godine) zbog prekida u nastavi uzrokovanih pandemijom bolesti COVID 19.